

АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА ЯРОГО ЯЧМЕНЮ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Никоненко А. В., Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – доцент Смігунова О.В.

Ярий ячмінь належить до найбільш поширених сільськогосподарських культур у світовому землеробстві і вирощується ще з давніх часів [1].

Він є однією з важливих світових зернових сільськогосподарських культур продовольчого і фуражного значення, разом з кукурудзою та пшеницею, що користується значним попитом на аграрному ринку. Ячмінь містить повноцінний білок, через це він входить до групи дуже цінних концентрованих кормів для тварин. Також його використовують у пивоварній промисловості та при виробництві перлової і ячної круп.

Нажаль, інтерес вітчизняного агробізнесу до вирощування ячменю дещо знизився, про це свідчить динаміка скорочення посівних площ під цією зерновою культурою, а в світі навпаки йде тенденція до зростання виробництва ячменю.

За період, що вказується відбулися значні зрушення у структурі посівних площ. Площа ярого ячменю сильно зменшилася, так у 2000 році вона становила 3645 тис. га, а вже в 2016 році знизилася до 1863 тис. га. Хоча, можна зазначити, що в 2000 році частка ярого ячменю у загальній структурі посівних площ мала суттєву перевагу і складала 91,5%, тоді як у 2016 році вона знизилася до 64,9%.

Найбільшими виробниками ячменю на регіональному рівні у 2016 році являлися аграрії Одеської (15,9% від загального обсягу), Миколаївської (9,5%), Дніпропетровської (7,4%), Вінницької (6,7%) і Херсонської (6,6%) областей, які на 48,7% зібраної площі сумарно виростили 46,1% врожаю від усього його обсягу в Україні [5].

Отже, потрібно зазначити, що за рівнем середньої урожайності ячменю, лідерами являються Хмельницька (4,91 т/га), Вінницька (4,81 т/га), Львівська (4,78 т/га), Тернопільська (4,73 т/га) та Київська (4,58 т/га) області, там господарства усіх категорій виробили 23,3% обсягу ячменю від загального показника на 16,5% зібраної площі. З цих даних можливо прийти до висновку, що фактичний ефект від інтенсифікації вирощування ячменю на 1% зібраної площі у зазначених регіонах сягає майже 1,4% збільшення його виробництва. В цей же час, у регіонах, в яких найбільше виробників ячменю за обсягом, там продуктивність використання земельних угідь виявилася значно нижчою, оскільки при співставленні 1% їх площі забезпечував надходження лише 0,9% виходу продукції від валового врожаю [2].

Упродовж 2016 - 2017 маркетингового року виробництво та врожайність ячменю сягнули високих показників, а за його експортом Україна увійшла до трійки лідерів. Проте через низьку рентабельність його посівні площі у світі зменшуються кожного року. Занизькому виробництву ячменю в 2017 – 2018 маркетинговому році, загрожують через несприятливі погодні умови під час посівної — на 6 млн тонн нижче рівня світового споживання. В результаті світові запаси даної культури можуть впасти нижче 20 млн тонн. Виробництво нижче рівня споживання призведе до підвищення цін на майбутній врожай. Оскільки запаси зменшаться через необхідність компенсувати дефіцит, в майбутньому їх треба буде відновити. Тому, вірогідно, в найближчі маркетингові роки ціни залишаться на високому рівні [3].

Також, у 2016 - 2017 роках його виробництво в Україні склало 9,9 млн тонн — це четвертий показник у світі. Більше виробляють тільки Австралія (13,4 млн тонн), Росія (17,5 млн тонн) та ЄС (59,8 млн тонн). За нами — Канада, Туреччина, США, Аргентина, Казахстан та Іран. Загалом минулого маркетингового року в світі було вироблено 128 млн тонн ячменю. Використання саме перспективних сортів ярого ячменю вітчизняної селекції, суттєво підвищило його врожайність та рівень конкурентоспроможності виробництва.

Напротязі 14 років посівні площі ячменю в Україні скоротились аж в два рази: з 5,8 млн га в 2003 році до 2,9 млн га в 2017-му році. Причина — розширення площі посівів під кукурудзою, соняшником і соєю. При цьому врожайність ячменю за останні 7 років

збільшилася з 20 ц/га до 34,3 ц/га. До цього періоду вона 15 років залишалася на одному рівні. Однак це все одно в два рази нижче за показник ЄС — там він складає 70 ц/га.

Оскільки наше внутрішнє споживання ячменю складає 3,9 млн тонн, більш ніж половини продукції йде на експорт — 5,3 млн тонн, що на 21% більше, ніж у попередньому сезоні (4,4 млн тонн). За цим показником ми займаємо 3 місце в світі. Цей обсяг експорту став рекордним за часів 2009 - 2010 років — тоді ми відправляли на експорт 6,23 млн тонн. Головними покупцями ячменю нашої країни стали Саудівська Аравія (316,5 млн дол.), Лівія (131,1 млн дол.), Йорданія (33,5 млн дол.), Алжир (31,6 млн дол.) та Туніс (25,6 млн дол.). В загальній кількості експорт ячменю в 2016 - 2017 маркетинговому році приніс українським аграрним підприємствам 747,3 млн дол. [3].

Отже, можна зазначити, що похитування урожайності у різні роки здійснило значний вплив на валове виробництва зерна ярого ячменю. Причиною такого явища являлося порушення технології вирощування - відсутність науково обґрунтованих сівозмін, коли під ячмінь залишають, як правило, дуже поганих попередників, що дуже висушують та виснажують ґрунт (ріпак, соняшник та інші); не дуже якісний обробіток ґрунту; відсутність або досить мала кількість внесених добрив; низький рівень застосування засобів захисту рослин; невірне формування сортового складу, без прийняття до уваги біологічних та технологічних особливостей і вимог сорту [1].

Беручи до уваги специфіку кліматичних умов та особливості нових сортів ярого ячменю, що по-різному реагують на деякі елементи технології, при їх вирощуванні, потрібно встановити оптимальні рівні технологічних заходів, які сприятимуть отриманню гарантованого врожаю. Технологія вирощування ярого ячменю повинна передбачати створення умов, за яких повністю реалізуються потенційні можливості культури за якісними та урожайними показниками. Цьому буде сприяти використання кращих попередників, чітке дотримання агротехнічних заходів та строків їх проведення [1].

Література.

1. Журнал «Агрономія Сьогодні» - ячмінь ярий: сучасні технології вирощування №9 (232) травень 2012р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.agro-business.com.ua/agronomiia-siogodni/1044-iachmin-iaryi-suchasni-tekhnologiii-vyroschuvannia.html>
2. Журнал «Економічний гектар» - Ринок ячменю: потенціал розвитку №24(343) грудень 2016 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.agro-business.com.ua/ekonomichnyi-gektar/6960-rynok-iachmeniu-potentsial-rozvytku.html>
3. Інфографічний довідник «Агробізнес України – 2017» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.bakertilly.ua/news/id1305>
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Структура посівних площ (в розрізі регіонів) [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Міністерства аграрної політики України - Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua>.

РОЛЬ МЕЛІОРАЦІЇ В ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СІЛЬГОСПЗЕМЕЛЬ

*Оберемок В.В., Пахуца О.П., Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – Краля В.Г.*

Меліорація земель - це комплекс гідротехнічних, культуртехнічних, хімічних, агротехнічних, агролісотехнічних, інших меліоративних заходів, що здійснюються з метою регулювання водного, теплового, повітряного і поживного режиму ґрунтів, збереження і підвищення їх родючості та формування екологічно збалансованої раціональної структури угідь.

Здійснення заходів з меліорації земель регулюється Земельним кодексом України від 25 жовтня 2001 року, Законами України «Про охорону земель» від 19 червня 2003 року, «Про